

Greet Draye, *'Smartelijk te handelen'. Een politiek-culturele biografie van het Brusselse kunstgenootschap De Distel 1881-1928*, Brussel, Paleis der Academiën, 2004, 205 pp., ill., ISBN 90-6569-922-8 (Verhandelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten, Nieuwe Reeks, nr. 10).

In mei 1881 beslisten vijftien lettervrienden op initiatief van J.B. Janmouille, een Waalse Brusselaar uit Elsene, om een nieuw Nederlandstalig letterkundig genootschap op te richten: De Distel. Drie jaar later werd het werkterrein uitgebreid en de kring tot kunstgenootschap herdoopt. Bijna een halve eeuw lazen De Disteliërs op zaterdagavond proza en poëzie, bespraken ze de lezingen (vooral eigen werk), debatteerden ze over allerlei kunststromingen en musiceerden ze. De kernspreuk *Stekelig, niet hekelig* gaf de basisfilosofie weer: schrijvers door goedbedoelde en opbouwende kritiek tot beter werk brengen en de 'onzuivere letterkunde' vermijden.

1. J. DRENTJE, *Thorbecke. Een filosoof in de politiek*, Amsterdam, 2004.

In drie hoofdstukken geeft Draye de evolutie van De Distel weer: *Eene groote leemte aangevuld* (1881-1883), *De Distel ziet men bloeien* (1884-1895) en *Zij buigt de kruin nooit meer* (1896-1900). Deze laatste datum is geen toeval. Voor De Distel was 1898 een gloriejaar: de stemming van de gelijkheidswet in het Belgisch parlement, de herstelling van het Algemeen Nederlands Verbond (in 1895 vanuit De Distel ontstaan), de oprichting van een Vlaams-Duits tijdschrift *Germania* dat aan het streven naar pan-Germanisme tegemoetkwam, de zoveelste literaire overwinning op de jongeren. Het derde hoofdstuk eindigt dan met het verval. De Distel bleek zowel ideologisch achterhaald als literair uit de tijd.

Hoe evolueerde De Distel vanuit zijn stichtingsdoeleinden (neutraliteit, zuivere letterkunde) tot al deze engagementen? De auteur vertrok daartoe vanuit een mooie probleemstelling. Een kunstgenootschap hanteert literair-culturele criteria, maar die weerspiegelen tegelijkertijd politiek-ideologische opvattingen. Bijgevolg dient men de relatie tussen het letterkundige en het politiek-ideologisch discours te analyseren. Vandaar de aanduiding in de titel dat het om een politiek-culturele biografie gaat. Het zwakke punt van de auteur ligt evenwel in haar wat gebrekkige kennis van de politieke context. Zo spreekt ze in september 1886 van de 'liberale' Nederduitse Bond van Antwerpen. (p. 47) Zo doet ze verward over het tweetalig worden van de Kamer (het daar Nederlands spreken dan wel schriftelijke documenten), terwijl ook de desbetreffende verwijzing niet klopt. (p. 86, noot 185) Bovendien laat zij zich nogal gemakkelijk verleiden tot 'allicht', wat af en toe tot gratuite intentieprocessen leidt. (p. 80) Ook een overzicht van het ledental ontbreekt.

Daartegenover staat een vlot geschreven verhaal over de inhoudelijke verschuivingen die zich in De Distel hebben voorgedaan. In eerste instantie hoe een letterkundig genootschap zich niet afzijdig kon houden van de Vlaamse strijd en naar politieke participatie evolueerde: eerst via huldevieringen, dan via vertogen en uiteindelijk via een Vlaams engagement in niet partijpolitieke zin. Dat strookte trouwens met haar principiële uitgangspunt van neutrale vereniging, hoewel zij in grote mate uit leden van liberale huize was samengesteld. Het is jammer dat de auteur dit niet toetst aan de evolutie van andere culturele verenigingen zoals het Davidsfonds en het Willemsfonds, hoewel de basiswerken terzake van 2001 dateren. Indringend beschrijft zij wel hoe de literaire voorkeur van de Disteliers voor romantische literatuur voortvloeide uit een romantisch vaderlandse natieopvatting, waarbij goede kunst in dienst van de natie moest staan. Voor hen maakten Vlaanderen, Nederland, Duitsland en Zuid-Afrika deel uit van een grote Germaanse stam. Daarbij gingen ze, ondanks hevige interne discussies, vooral in pan-Germaanse zin verder dan de doorsnee Vlaamsgezinden. Toen in 1900 A. Vermeylen (*Vlaamsche en Europeesche Beweging*) en J. MacLeod (*Nieuwe Wegen*), evenals L. De Raet, de Vlaamse beweging ideologisch heroriënteerden, bleven de Stekels ook literair verweesd achter. [HARRY VAN VELTHOVEN]